

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30.— K
pol leta 15.— "
četrt leta 7:50 "
posamezna številka po 60 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana,
razpise služb je plačati po 60 vin. za
vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg
poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 812.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljskega
toviariša ima s članarino tudi plačano
naročnino, torej ni treba članstvu naročnino
posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne
stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

IVAN DIMNIK:

Položaj v naši stanovski politiki.

Nad 17 tisoč jugoslov. učiteljstva je doseglo za vso državo enotno ureditev gmotnega vprašanja — enotne plače imamo na podlagi istega zakona za vse. Izvršilo se je s tem naše materialno ujedinjenje! Ne ločimo se več v plačah po pokrajinah, postali smo enaki in s tem nam je postal tudi skupen smoter za naše bodoče materialne zahteve v stanovski politiki. Delo v bodočnosti bo sedaj lažje v tem pogledu, če bomo vedno solidarno in hkrati izražali preko vse države svoje nadaljnje zahteve.

Prezreti pa ne smemo dejstva, da so gotovi krogi v Sloveniji pričeli nastopati ravno proti gori omenjenemu dejstvu, da so pričeli ljudstvo hujskati proti učiteljskim plačam in ne morejo prikriti svojega glavnega namena: da hočejo razbiti zgoraj imenovano enotnost učiteljskih plač, da bi ga radi razdelili zopet po pokrajinah, mu zopet plače neenotno uredili, ker hočejo na ta način zopet zavladati nad njim. S poedijnimi slučajji postaja ta gonja po deželi splošna, in na vseh shodih ne izostane stavek: „Kako ogromne plače ima učiteljstvo, in vse to morete plačati vili!“ In te besede prihajajo izvečine iz klerikalnih ust. Dobrodošlo demagoško sredstvo jim je točka novega zakona „o kurivu in stanovanju“, s katerim izkušajo ljudstvo nanovo hujskati in mu slikajo nove strahove, češ: „Dajati bode morali učitelju tudi drva in stanovanje, to vse bode morali vi plačati; nastopite proti temu, nastopite proti šolskemu zakonu, da prepričate to, ali pa prepustite nam, da vam mi to izvojujemo!“

Materialno smo sedaj ujedinjeni v glavnem in potrebuje izvršena regulacija še nekaterih dopolnil. Pravno smo še vedno deljeni in nas urejujejo drugi na podlagi najrazličnejših zakonov, ki so bili v veljavi v raznih pokrajinah in deželah. Izdelan je načrt šolskega zakona, po katerem naj bo tudi pravno enotno urejen za vso državo naš položaj, a do naše pravne enotnosti še ni prišlo in pravno še nismo ujedinjeni. Edina naredba o organizaciji ministrstva prosvete, ki vsebuje tudi par določil o nadzornikih, nam je skupna — če je v tej obliki sploh za nas sprejemljiva in izvedljiva! — naredba ministrstva o organizaciji učiteljskih, se je za naše pokrajine že ponesrečila; drugih takih centralnih naredb ni bilo!

Vse torej teži še na načrtu novega šolskega zakona od Prosvetnega odbora. Reakcionarna stranka v Sloveniji bi rada ta načrt pokopala za vedno in hoče izrabiti zopet ljudstvo v te svrhe. Izvečine vse pokrajinske zveze v državi so zavzele že svoje stališče in korekture k temu načrtu šolskega zakona. Črnogorsko učiteljstvo je podalo to svoje stališče v posebni brošuri, „Dalmatinski Savez“ je izdal tudi brošuro in ima še posebej precizirano svoje stališče, srbsko učiteljstvo je obravnavalo vse vprašanje v „Narodni Prosveti“, a hrvatsko učiteljsko gibanje je v tem oziru nekam zaprto.

Od „Zavezine“ delegacije izvoljeni odsek je v Ljubljani na podlagi predlogov okrajnih učiteljskih društev že zavzel svoje načelno stališče k načrtu šolskega zakona. V kratkem izide podrobno izdelan prenašen načrt šolskega zakona, s katerim bo začrtano naše načelno stališče k posameznim vprašanjem in bo tvorilo nekak naš stanovski program, za katerega realizacijo se bomo morali bo-

riti. Ta načrt nekako izpopolnjuje dr. Lončarjevo brošuro „O šolski reformi“ in znani Zavezin načrt Ganol-Fleretov, kar skupno lahko označimo kot nekako bistvo naših temeljnih stanovskih zahtev in naš program.

Temeljna zahteva temu načrtu je naše pravno in materialno izenačenje z ostalim državnim uradništvom, samouprava stanu in samouprava šolstva. V tem oziru je novost uvedba učiteljskih zbornic, da postane učiteljstvo v personalnih vprašanjih samoupravno. V podrobnem pa bomo govorili o tem načrtu, kadar izide!

Eno je sedaj nujno: Da se vse pokrajinske zveze zedinijo in zavzamejo enotno stališče k načrtu šolskega zakona, da izdelajo in izdajo skupen načrt vsega učiteljstva v državi in stopimo z eno samo zahtevo glede načrta pred javnost. V to svrhu naj bi se čimprej sestali glavni referenti vseh zvez o šolskem zakonu in bi na podlagi svojih stališč izdelali enoten načrt ter ga predložili učiteljstvu.

Nič manj važno ni drugo stanovsko političko dnevno vprašanje: uvrstitev vsega jugoslovanskega učiteljstva v splošno pragmatiko državnega uradništva. Na podlagi v uvodu omenjene ureditve učiteljskega vprašanja smo postali učitelji državni uradniki s samosvojin, posebnim statusom.

Nečemo predbacivati, da se je namenoma to izvršilo in se je učiteljstvo odcepilo in namenoma nižje uvrstilo kot ostalo državno uradništvo. A enako energično z vso odločnostjo moramo zavrniti zlobno in nizkotno oficielno poročilo „Slomškove zveze“, ki trdi, da je vodstvo „Zaveze“ zakrivilo, da učiteljstvo ni uvrščeno enako z ostalim državnim uradništvom.

Vprašanje splošne pragmatike se je pojavilo nenadno in to že po regentovem potrjenju sedaj veljavnega zakona o plačah. Zaveza v Ljubljani in Udruženje v Beogradu so takoj napravile vse pismene in osebne korake. Učiteljstvo je bilo največje prezrto pri uvrstitvi po krivdi prosvetnega ministrstva, kakor smo že takrat takoj poročali. K sreči se takrat vprašanje uveljavljenja pragmatike ni izvršilo. Še je torej čas, da uveljavimo tozadevne svoje zahteve.

„Zaveza“ v Ljubljani je pristopila k splošni organizaciji vsega državnega uradništva in ima svojega zastopnika v odseku centrale drž. uradništva za prosveto službene pragmatike. Neobhodno potrebno je, da se zedinijo vse učiteljske zveze v državi in nastopijo enotno in skupno tudi s to zahtevo: da se učiteljstvo uvrsti v službeni pragmatiki enako, kakor ostalo državno uradništvo in ne da ostane državno uradništvo s posebnim statusom!

Oboje zgoraj omenjenih vprašanj nam pa priča o nujni potrebi, da bi danes morali imeti že „Unijo jugoslovanskega učiteljstva“ ustanovljeno, ker bi bila izvedba gorenjih nalog pravzaprav njena naloga. Vsaj širši odbor bi moral že delovati v Beogradu, kakor je bilo to prvotno domnjeno. Pa vprašanje referentov se pojavlja in pada ter bi v tem oziru pač morali nekoliko apelirati na srbske brate, da to vprašanje pospešijo, ker menimo, da je ravno to vzrok okornosti aparata.

Vprašanje pravil Unije je postalo danes samosvoje vprašanje, v katerem se je zedinili še pred kongresom, ker so se pojavila različna, neenotna vprašanja k predloženemu načrtu pravil. Vodstvo „Zaveze“ v Ljubljani izda v kratkem predlog

predelanih pravil za Unijo svojim okrajnim društvom v razpravo.

Ze danes se vidi v obrisih, da bo moral biti smoter bodoče Unije v glavnem v naših materialnih in pravnih zahtevah ter se bo morala tudi vsa stanovska politika gibati v tem okvirju, zadržujoč kulturna vprašanja v ozadju. Postaviti se bo morala popolnoma na materialistiški temelj s sindikalno podlago, če se hoče izogniti vsem podrobnim vprašanjem, ki bi nas utegnile le ovirati, ker se bodo rešila pozneje sama po sebi.

So pa to vprašanja, ki jih ne sme reševati le en del učiteljstva v državi, temveč jih morajo reševati vse pokrajinske zveze — vse učiteljstvo države in smo v tem oziru že danes vezani drug na drugega.

Upokojen s celo plačo!

Ne hudajte se, gospod urednik, da Vam zabrenkam zopet Jeremijado o učiteljski mizeriji. No, saj ste jih vajeni. Kdaj pa učiteljstvo ni imelo povoda, pritoževati se zaradi svojih žalostnih gospodarskih razmer. Danes moram javnosti povedati nekoliko o nas upokojencih.

Služboval sem do konca maja 1919, in sicer 3 leta brez izpita in 35 let z izpitom, torej skupaj 38 let. Upokojili so me s „celo plačo“ in delom aktivitetne doklade, tako da imam mesečne pokojnine 469.16 K.

Pokojninski zakoni po vsem svetu, in tako tudi pri nas — prej v Avstriji, sedaj v Jugoslaviji — določajo, da naj se uslužbencu, ki je služboval nepretrgoma gotovo število let (40, 35, 32, 30), kadar prestopi v pokoj, izplačujejo v si dotedanji službeni prejemki po odbitku stanarine in dela aktivitetne doklade. Kratki smisel pokojninskih zakonov je: „Ker si pošteno do služil svoja leta, si zdaj prost dela, a živel boš odslej ob istih dohodkih brez dela in truda.“ V izreku „upokojen s polno plačo“ pač ne bode nihče iskal drugega pomena, kakor: Kar si zaslužil dosedaj, to bodeš odslej tudi užival.

Zato je vsakega šolskega vodjo ob upokojitvi kolikor toliko zapekla, ko so mu pri odmerjanju pokojnine odtrgali stanarino in del aktivitetne doklade (seveda popolnoma zakonito!). Ob bornih dohodkih so pomenljivi tudi majhni zneski.

Ker je naša šolska uprava uvidela, da so naše plače in pokojnine mnogo pre-slabe, zato nam je odmerila draginjske doklade, različne po razmerju službenih let in števila družinskih članov. Razlikovanje v tem oziru je pač pravilno in se mu ne more oporekati. A vse kaj drugega je, da se je delalo razliko med aktivnim učiteljstvom in upokojenci in vdovami. Ali penzionist, njegova žena in otroci potrebujejo manj hrane in obleke, ali kupujejo oni ceneje kakor aktivni tovariši in njih družine? Kaka logika in kaka pravica je v tem, da dobivam jaz kot upokojenec po 35 definitivnih letih z ženo in dvema otrokoma mesečno po 480 K draginjske doklade, moj aktivni tovariš z 21 definitivnimi leti in ravno toliko družino pa 810 K, to je za 42 % več nego jaz.

Vsled načina, kakor so se nam odmerjale pokojnine in draginjske doklade, smo upokojenci in vdove udarjeni prav neusmiljeno. Jaz imam danes mesečne pokojnine z draginjsko doklado 949.16 K, moj aktivni tovariš s 14 službenimi leti manj pa 1192 kron, torej le-ta na leto za 25 % več nego jaz. In to naj se imenuje „upokojen s polno plačo“!? To je najmanj kruta ironija, lahko pa bi rabil še hujši izraz. Smelo trdim, da je tako postopanje z ubogim učiteljem trpinom, ki je takorekoč izrabil vse svoje živ-

ljenje v korist javne blaginje, naravnost sramotno za vse one činitele, ki so imeli posla pri tako nekrščanski krivici!

Tako je bilo do sedaj, a sedaj je postalo še vse huje. Včeraj sem izvedel od svojih aktivnih tovarišev, po koliko so prejeli sedaj po novem zakonu. Vsak mi je z nekakim zadovoljstvom in veseljem pravil lepe številke, koliko da je dobil sedaj z doplačilom od 1. decembra l. l. dalje in po koliko da bode prejemal odslej na mesec. Bog mi je priča, da nisem zavidal nikomur in mu ne zavidam. Vendar me je bilo skoraj nekoliko sram, ko sem pomislil na svoje več kot skromne dohodke. Natihem pa sem upal, da dobimo danes (2. 3.) tudi mi upokojenci kaj več kakor doslej. Kruto varanje! Prejel sem danes za 30 K manj, ker so mi odtegnili toliko za dohodnino. Sedaj smo upokojenci v primeri s svojimi aktivnimi tovariši pravi berači! Čujte! Jaz s 35 def. službenimi leti in kot bivši šolski vodja s tremi družinskimi člani imam mesečno vsega skupaj 949.16 K. moj aktivni tovariš, s a m e c, ki službuje letos prvo leto, pa ima 1250 K, torej mesečno za 300.84 K, ali za 31.6 % več nego jaz. Pomisli, krščanski svet, tako se meri pravica nam ubogim upokojencem! Že omenjeni aktivni tovariš z 21 def. leti in toliko družino kakor jaz pa ima sedaj mesečno 2449.16 K, torej za celih 1500 K ali za 157 % več nego jaz. Ali se najde kje pošten človek, ki bi mogel trditi, da se upokojencem ne godi strašna krivica? Polnih 38 let sem deloval v šoli, in ne slabo! to smem ponosno trditi. Potem sem bil lani upokojen proti svoji volji, ker sem vsled bolezni izgubil desno nogo. Pa bil sem upokojen s „polno plačo“ in sedaj vidite, kaka je moja pokojnina, kako se mi godi. In kakor meni, tako, oziroma še slabše, se godi učiteljskim vdovam in onim tovarišem, ki niso bili tako srečni, da bi bili upokojeni s „polno plačo“. Sedaj se pač piše nekaj o nekakšnih priboljških za penzioniste, a le o nekih % — torej zopet le sama krparija in prah v oči.

Zoprno mi je, tu razkrivati svoje misli in čustva, ki mi polnijo srce ob toliki krivici. Zato si dovoljujem le dve vprašanji: 1. Gospodje ministri! Ali veljajo tudi za Vas pravila o pravičnosti in dostojnosti kakor za navadne smrtnike? 2. Voditelji naše stanovske organizacije! Ali Vas bo treba sedaj še posebej prositi, da se takoj in z vso vno močjo naše mizerije in da ne odjenjate prej, dokler nam ne priborite polne pravice? Vaša sveta dolžnost je to, in sicer tembolj, ker smo mi sami brez vsake moči. Kar storite za nas, to storite tudi zase. Saj menda vendar vsakteri izmed Vas tudi upa, da bode mogel kedaj iti v pokoj s „polno plačo“ — pa res s polno!

V naš pokojninski zakon se mora sprejeti določilo, da se ob vsaki regulaciji plač regulirajo tudi pokojnine v istem razmerju kakor plače, in pa da mora učitelj, ki je bil upokojen s „polno plačo“, imeti do svoje smrti iste dohodke, kakor bi jih imel, ko bi bil vedno aktiven.

Torej, zastopniki naši, ne mudite in na delo za pravice zatiranih!

—c.

Našim šolskim oblastnijam v uvaževanje!

Ni vse novo dobro, vse staro slabo ni! Stara navada je bila, da so se koncem svečana podeljena učiteljske službe nastopale že s sušcem (prihod. mes.)

Naj se le uveljavi za mesta in trge, tudi za vasi, kjer so bila razpisana le navadna učiteljska mesta — pravilo, da naj